

Համադգային են եղած, եւ Համադգային ալ կրնան եւ շէտ+ են գործածուել: Բարեբախտաբար միայն այսպիսի բառերէ կազմուած չէ՝ Լուսինեան բառգրքի Հայերէնը . . . :

Այս ընդարձակ բառագիրքը պատկերաղարդ եւս է: Բառարան մը պատկերալից տպագրել՝ սոոյգ է, եական կէտ մը չէ, սակայն առնուրանայի է որ պատկերները շատ անգամ՝ տրուած 4—5 տող մեկութենէ աւելի կը լուսարանեն բառը: Սակայն մեծանուն Հեղինակը թող ներէ մեզի փոքրիկ գիտողութիւն մը: Բաւսարանական պատկերներէն շատերը կը ներկայացնեն — — — յոյս մը եւ ոչ աւելի ինչ. ուր մենք գիտենք ապահովապէս, թէ Հեղինակին միտքն էր նոյն պատկերով աւելի ծանօթութիւն տալ ներկայացուած յոյսին դասին, կարգին, ցեղին, սեռին, տեսակին ու ան հատին: Կամ բոլորովին զանց առնելու է այսպիսի պատկերները, եւ կամ միայն շատ որոշակի գեղեցկագիծերը գործածելու է: Պատկերազարդ ըլլան Հարկաւորչ Լոգոպի մը կը ծառայէ, արդ՝ երբ այս որոշ նպատակին չի ծառայեր պատկեր մը, պէտք է անխնայ ի բաց պարտուի եւ բառնայ: Բ. Հատորին մէջ աւելի առատ տեսնել կը փափաքի այս տողերը գրողը՝ էջ 272ի, 287ի, 457ի, 464ի եւն պէս պատկերներ, որոնք իրենց մեկնողական բացատրութեամբն եւ քաղաքի յարմարութեամբն առնէ տարակոյս կը փարատեն: Եւ պէտք է ըսել — թիւրիմացութիւնն արգեղելու համար — թէ այսպիսի եւ նման յարող պատկերներ բազմաթիւ են գրքին մէջ: — — —

Եթէ այս քանի մը կէտերով կրցանք գործին առաւելութիւններուն եւ ծերունի Հեղինակին թափած առատ քրտանց վրայ դարձնել ընթերցողին ուշադրութիւնը, որչափ աւելի յայտնի պիտի ըլլան այս քրտիքներն եթէ նկատուի թէ այսպիսի ընդարձակ, մեծածախս գործ մը չի տպագրուիր Հայ տպարանի մը մէջ, այլ օտար տպարան մը: Այսպիսի պարագաներու մէջ՝ կրնանք ըսել Ռուբին թէ, Լուսինեանի բառագիրքն ըստ մենայնի յարողած գործ մըն է եւ հասած է՝ Ա. Հատորով իւր նպատակին մէկ մասին՝ «օգտակար ըլլալ Ազգին եւ Հայրենակցաց»: Անհամբեր կը սպասենք Բ եւ վերջին Հատորին, զարգարելու համար մեր գրասենտանին այս պատուական երկասիրութեամբն:

Օգտակարութեան գրաւականն ընդշմարել տրուած էր մեզի՝ մեր տեսած քանի մը թերթերով: Ա. Հատորն հաստատեց զմեզ մեր հաւանգման մէջ եւ փափաք մը զարթոյց՝ վաղեմա-

փոյթ ելած տեսնել մամոյն տակէն ամբողջական երկը: Միայն Բ. Հատորը կրնայ այս մեր փափաքը պահպանել:

Կ. Պոլիս, Դեկտ. 12. 1900.

Կ. Գ. ՄՂԻ:

— > < —

Գ Ր Ա Վ Ա Ն

ՎՃԻՐՔ ՍԵՐՍԵՆՆՈՅ

(Ըրբան—Բիւն)

Յ.

Սէքստոսի զմուտ Հայերէն միացորդներուն հրատարակութենէն ետքը, զոր ըրինք համառութեամբ յոյն բնագրին եւ միւս խմբագրութեանց, կրնայինք հոս համառօտաւ աւարտել մեր ուսումնասիրութիւնը՝ ամփոփելով մեր խօսքը միայն հայերէնին վրայ, որ մեզի համար կարեւոր ալ է: Սակայն ամբողջութեան համար աւելորդ չէ քանի մը խօսք ըսել նաեւ միւս բնագիրներուն եւ ընդ հանրապէս Սէքստոսի անուն կող առածներուն հաւաքման մասին: Բաց ի յոյն բնագրէն միւսներն՝ ինչպէս համառութիւնընք ալ ցուցուցին, երկրորդական նշանակութիւն միայն ունին Հայերէնին համար:

Յայնքէնք մէջէն վերջերս կորուսած կը համարուէր կամ էր արդեամբք: ՎՃԻՐՆԵՐՈՆ շատերն առանձինն անծանօթ էին, յաճախ գտնուելով Առաժնոս յունական բազմազան հաւաքմաներու մէջ, եւ արդէն Գիլգեմեստէր կրնար այսպիսեայ բազմութիւն մը նշանակել: Բայց գործքն իբր ամբողջութիւն գտնել՝ Էլտէրի վերապահուած էր: Արդէն 1880ին գտած էր նոյնք Վատիկանի մէկ ձեռագրին մէջ (թիւ 742) որ ԺԴ. դարու գրչուութիւն մըն է: Հրատարակութիւնը յապաղած էր երկու պատճառաւ. նախ որ նոյն Վատիկանէն չափազանց շնորհով Ռուսիկնոսէ՝ մտածել կու տար որ լաւագոյն բնագիր մը գտնել պէտք է, եւ երկրորդ՝ որ այսպիսի բնագիր մը գոյութիւնը նոյնպէս ծանօթ էր իրեն: Հանրածանօթ գիտնականն Լ. Դիւլէն արդէն 1876ին նշանակած էր այսպիսի բնագիր մը Պատմամի մէկ ձեռագրին մէջ (Թ. 263) եւ այն մեծ հնութեամբ Ժ. դարէն: Միայն 1887ին ձեռք ձգելով ստոր ալ մէկ օրինակութիւնը կրնար Էլտէր 1892ին հրատարակել իւր «Առաժնոսը» գրութեան մէջ Սէքստոսի յունարէն բնագիրը՝ յարակից եւ ազգակից առածներսն Վիտապորտի եւ Եւագրի:

Երեք մասի բաժնուած այս հրատարակութեան առաջին պրակը կը պարունակէ 451 վՃԻՐՆ.

1. Gildemeister, p. XXXVIII—XL եւ իւրեքանչորս տառնի մէջ: Արդէն մեր աւ նշանակելիք համառութեանց Պիւթագորայ, Պոթիլի (աւ Մարիզա), Գեմպիկայ եւ եւ: Մարմամանու թիւնքն մեզի համար աւելորդ են:

2. L. Duchesne, p. Թերթի Arch. des miss. scient. III, 3, p. 440 տես եւ Sakkellion, Catal. Bibl. Patm. 1890, p. 129. Զմուտ, Էլտէրի տես:

բոլոր տպագիրք կախումն ունին Հիլեանմոսի հրատարակութենէն (կողմնա 1684.) Ներածութեան ընդարձակ մէկ մասը կը կազմէ այս անկապադու-թեանց քննութիւնը մի առ. մի, բայց աւելի մե-ծապոյրք՝ (p. XIV ff.) բազմութիւն ձեռագրաց ուսումնասիրութիւնը զարմեց կրցած է գործածել:

Հնագոյն ձեռագիրքն է՝ Սալմասեանը՝ (Salmasianus) կողմնաք, Պարսիկ մասնադասարանին Թ. 10318, որ Թղ. 212—218 կան վճիռք՝ «Սեքստուսի (Syxti) նպիկապոսի եւ փիլիսոփայի» Չեռագիրք (A) շատ մեծ յորդ ունի անսով որ ամենամեծ հնութիւն ունի բոլոր միտ ձեռա-գիրքներէ՝ Է. կամ Ը. դարու գրչութիւնը ըլլալով. բայց նաեւ ասով թերի ու ծայրագին ունի վճիռները՝ ամբողջին իր բերորդ մասը, առանց Ռուսիոյնս յառաջադասականին կամ ընծայակա-նին: Արդէն Ռուսոստեղ գործածած էր զայս Սեքս-տուսի սովորական հրատարակութեանց ընթեր-ցուածներն ուղղելու համար: Հնութեամբ մեր-ձաւոր է նաեւ երկրորդը (Q) նոյնպէս Պարսիկ մէկ ձեռագիրք (cod. lat. 2676, Թղ. 123—26), այս ալ խորագիր ունենալով՝ «վճիռք Սեքստուսի՝ զոր Հռովմայեցիք Բեստուս կոչեն, եպիսկոպոս քա-ղաքին Հռովմայ եւ մարտիրոսի, ի յունականէն թարգմանեալք ի լատինական բարբառ.», Արդէն Ժ. դարէն է երրորդը (W) վերջորդի մէկ ձեռա-գիրքը, ԺԱ դարէն Պարսիկ մարտիրոս (O, P) եւ եր-րորդ մի վիեննայի (V), յաւորդ դարերէն միտ-ները, զորոնք մի առ. մի յիշել չենք կրնար, եւ մեր նպատակէն ալ դուրս են Նշանականք միայն որ ձեռագիրքն երկու խումբ կը կազմեն, մին՝ երկու հնագոյնքն (AQ) որ ընտրելապոյն է, եւ երկրորդ միտ բոլոր ձեռագիրքն (15 հատ թուով, ընդար-ձակ տես p. XXV ff.) բայց չանի որ առաջինը հազիւ մաս մը միայն պահած է վճռոցը, միայն 178 հատ, մնացեալ վճիռներուն հրատարակու-թիւնը պէտք էր ընել երկրորդ խմբին համատե-լ: Լատինական ամեն խմբագրութեանցս վեր-նագիրք միակերպ է որքան ալ ուղղագրական ձեռ-երով իրարմէ խտորին. ամէնքն ալ կ'ընծայեն Բեստուսի կամ Սեքստուսի քահանայապետին Հռովմայ, ուստի իրրգուս քրիստոնէական գրուածք մը կը ներկայացնեն, զոնք յայտն համաձայն ըլլալով՝ ստորական խմբագրութեան: Այլապէ ալ կարելի չէր: Վասն զի թարգմանիչը Ռուսիոնս՝ իւր թարգմանութեան սկիզբը կցած էր ընծայական մ'ուր իւր փոխադրութեան պատճառ կը բա-ցատրէ, յայտնապէս Բեստուսի. Հռովմայ հայրա-պետի վերագրելով զայն: Այս ընծայակալը կը տեսնենք քիչ մ'ետքէ, երբ առիթն ունենանք յիշելու գրքին յարուցած վճեմը՝ արեւմտեան Ս. Հարց եկեւ. նշանաւորներուն գրութեանց մէջ:

Որչափ ալ Ռուսիոյնս թարգմանութիւնն ուղղակի կապ չունենայ հայերէնի հետ, չէինք կրնար բոլորովին անտես ընել նաեւ անսով որ իր թարգմանութիւն շատ մեծ հնութիւն ունի եւ

այնպիսի բնագիր մը կը ներկայացնեն, որուն հետ՝ Պատմութիւն յունական եւ հայերէնին սկզբնագիր օրինակը մէկ խումբ կը կազմեն: Մանրամասնու-թեանց մէջ չենք մտնիր, կարեւորները նշանակա-բըլլով մեր հրատարակութեան կից համեմատու-թեանց մէջ:

Առթիւն բնագիրը կամ բուն բնագիրները շատ զարմանալի վիճակ մ'ունին, նաեւ իրենց ար-տաքինով, յորհուածութեամբ, մասանց ու վճռոց դասաւորութեամբ, թողլով նաեւ ներքին ար-ժէքն, Վասն զի այս կողմանէ այնչափ եւ այնպիսի արժէք ունին, որչափ եւ որպիսի են ասորական թարգմանութեանց մեծ մասը, լոկ ազատ փոխա-գրութիւններն, ոչ ճշգրիտ թարգմանութիւններն, յաճախ նոր խմբագրուած՝ յունականներով եւ պէտքէն այլալուծութեամբ: Սեքստուս ալ տարբեր վիճակ մը չունի, եւ ասով է որ շատ աւելի նուազ է այն օգուտը զոր կրնայինք սպասել այնպիսի հնու-թեամբ թարգմանութեանց մ'եւ այնպիսի հին ձեռագիրքներէն: Վասն զի Լատինի բօժին ձեռա-գիրքներէն երկուքն արդէն Ջ. դարու կէսէն են, միտ-ները Է., Թ., Ժ. եւ ԺԱ. դարերէն, ուստի հնու-թեամբ ստուարեւ պատկառելի: Ճիշդ այս եթէն ձեռագրաց համեմատ հրատարակեց զանոց հռչա-կաւոր գիտականն Լագարդ իւր «Պարսկան Ան-տիպը» հրատարակութեան մէջ:

Հռոմեակայացած բուն երկու խմբագրութիւն է (Աս. 1—2), արտաքին կարգաւն երեք մասի բաժ-նուած, իւրաքանչիւրն ալ այլեւայլ յաւելուած-ներով: Ըստ Գիլդեմայստեին՝ որ Լագարդի հրա-տարակածն ամբողջովին լատիններէն փոխադրելով՝ առած է իւր գրոց մէջ եւ լատինականն ներքեւ զետեղած պատշաճ կարգաւն եւ ամբողջն ուսումնա-սիրած, այս երեք մասերը պէտք է բաժնել հետեւե-ալ կերպով: Առաջինը սկիզբը գրուած եւ առ խորագրով է՝ «Բանք ընտրեալք սրբայն Բեստուսի եպիսկոպոսին Հռովմայ, (Լագարդ, էջ 1 և 1ւ) ու նշենալով 131 վճիռներ ընտրածք, այնպիսի՝ ինչպէս է վերոյիշեալ լատինական A հնագոյն ձեռագիրք: Բայց հաս կը կցուին երկու յաւելուածներ՝ այլեւայլ վճիռներով: Երկրորդ մասը (Լագ. էջ 10, առջ 23 — էջ 30) նոյնպէս եւ աւելի եւս բազմակերպ հաւաքածոյ մըն է, ամբողջն ունենալով իր խորա-գիր «Ելքերը» սրբայն Բախտարի» կամ «Նորին սրբոյ Բախտարի» ըստ հնագոյն ձեռագրաց: Նախ կը գտնուի (Լագ. 10, 23—25, 12) մ'երջմ Սեք-

1 Հմմտ. Gildem. p. XXX ff.

2 Առաջին թարգմանութեանց եւ անոնց այս յա-կութեանց մասին տես Բիսելի գրքէնիկ գործը՝ Ryssel, über den textkritischen Wert der syr. Uebersetzungen griech. Klassiker, 1880 եւ 1881: Եւ նման գործեր Մերքիւրի եւ Մարգարիտի:

3 Մեծ մասն ունի (Լագ. 1—25) Բրիտ. Թանգ. Թ. 17188 (Թ. դարէն, Wright, Catal. II, 777.) առաջին մասը (Լագ. 1—9, 11) ունի Թ. 17166՝ Ջ. դարէն ձեռագիր մը: (Wright, II, 659) Եւ այսպէս միաները. տես Բայել եւ Gildem. p. XXX. Նոյնպիսի կազմութեամբ է նաեւ Վատի-կանի ձեռագիր մը ԺԳ. դարէն՝ Ass. B. O. I, 429.

4 Lagarde, Analecta Syriaca, Lips. 1858. 8° pp. XX+208. Սեքստուս՝ p. 1—31:

1 Boissonade, Anecdota Graeca etc. I, 125. — Բազմութիւն ուրիշ գրութիւններ ձեռագրացս եւ յարկեցա՝ մասին տես Գիլդեմայստեին գործոյն մէկ ի բազմաթիւր տեղը:

ստոր՝ որչափ որ ուներ Պուսիկոս ալ, ոկզբէն մինչեւ վերջ, քանի մը բան միայն ի բաց առեալ եւ քանի մը վճիռներու տեղափոխութեամբն՝ որ անշուշտ սկզբնագրին թերթներէն խառնուովն եղած է (Տմն. 1ադ. 26, 15—28, 7): Ասոր ալ վերջն երկու յաւելումն կայ՝ այլեւայլ վճիռներով: Երրորդ մասն երկու շարք է վերջ վճիռներու, որոնց առաջինը (1ադ. 30, 10—31, 1) հրատարակած է 1ադարդ. Թ. եւ Թ.Վ. դարերը երկու ձեռագիրներէն, եւ կը պակի Ջ. դարու եւ հնագոյն ձեռագրաց մէկն է: Եւ որ նշանաւոր կէտ մըն է՝ Թ.Վ. դարու ուրիշ ձեռագիր մը ի վերջը խորագիր-տեղեկութիւն մը կը կցէ այս վճռոց՝ յայտնելով որ — ուրիշ հեղինակէ մըն են եւ յետոյ առեւտուր՝ երկրորդ շարքը (1ադ. 31, 1—10) ըստ Գիլգեմալայտէրի կ'երեւայ թէ երկրորդ մասին յաւելումսոց մէկ կտորն ըլլալու է:

Ինչպէս կը տեսնուի՝ ամբողջ հաւաքածոյն բաւական խառնակ բան մըն է: Սակայն, ինչպէս կը նշանակէ իշխալ գիտնականը (p. XXXII ff.) «յայտնի կը տեսնուի որ երկու հոգի, եւ այն՝ մէկը միւսէն անկախ»՝ աշխատած են Վերջոստի վճիռներն ստորեւերէն փոխադրելու. որոնց մին՝ ինչպէս առաջին մօքսի խորագիրն ալ կը ցուցնէ («Բանը ըստեւսէ կամ՝ ըստեւսէ»), միայն ընտրելու եւ ծաղկաբոյր ընելու դիտաւորութիւն ունէր, երկրորդը՝ բուն թարգմանելու ամբողջը. կամ մին թարգմանած է եւ միւսն անկէ հատրտոր կազմած: Սակայն երրորդ մ'այս երկու զատ գործերը խառնակած ըլլալու է՝ միեւնոյն գործոյն ամբողջութիւն համարելով կամ նոյն գործքին երկու զատ զատ մասեր, եւ այսպէս ջուլէ ջուլ բերած է, ամբողջ երկրորդ հաւաքումն ալ խորագրին մէջ՝ «Երկրորդ, գիրք անուանելով: Ջիւրոյ եւ իցէ այս խառնակ լինակը հաճե՛նք երեւցած է եւ յաճախ կարգացում, ինչպէս կը վկայեն բազմաթիւ պատմական Տնտիքներ հաճե՛նք ձեռագիրներն» որոնք միեւնոյն նախատիպ օրինակէ մըն են, թէ եւ. ոչ բուն ուղղակի սկզբնագրէն, ինչպէս աղտաղու-թիւնը կը ցուցնեն:

Երբեւ թարգմանիչ երկու ասորիներն ալ «մեծ գովութեան մ'արժանի չեն», ոչ միայն անով որ թարգմանելու ատեն ամենեւին հոգ տարած չեն ճշգրտեան, եւ ոչ դիտաւորութիւն ունեցած հաւատարիմ փոխադրիչ ըլլալու: Չուա իմաստն առած

սովորաբար՝ աշխատած են իմաստնալից եւ խրատական խօսքեր տալ իրենց ընթերցողաց առջեւ, ծայրէ ծայր քրիստոնէական դուռով, աւելցրելով յաճախ խօսքեր Ս. Գրոց եւ նմաններ. այնպէս որ յաճախ դժուարին է որոշել թէ որ վճիռն յոյն եւ ոչլ բնագրաց որուն կը համապատասխանէ: Սակայն շատ բան ալ նշիս աղտաղութիւն է միայն, ըլլալ ասորւոյն ըլլալ իրեն յոյն բնագրին:

Ասորականին մասին եղած այլեւայլ ուրիշ քննութիւնները գծախտարար այժմ՝ առանձն չու-նիմ: Ուստի գրուածքն որ ընդհանրապէս Սերաստի գործոյն մասին է, այնչափ գովութիւն չի գտներ զիտնականներէն, եւ արդէն բաւական հին է: Բաղձալի էր Ա. Բիսելի գրուածքն ունենալ, որ շատ ժամանակ չէ լոյս տեսած է, եւ որ՝ ենթադրելով նշանաւոր ասորագէտին միւս գործերէն ալ՝ կարեւոր կէտեր կրնար պարզանկել եւ անկի լուսաւորութիւն տալ շատ բանի: Սակայն ուղղակի ասորի բնագրին մասին ըլլալով գործը՝ գոնէ մեզի համար երկրորդական նշանակութիւն ունենալու է միայն, քանի որ՝ ինչպէս Համեմատութեանց մէջ տեսանք հայերէնը շուրի ուղղակի կրաւ որ Ասորւոյն հետ: Հաստ ցանցաւ եւն դէպքեր՝ երբ հայերէնն ասորերէնին համաձայնի՝ շեղելով բոլոր միւսներէն, հազիւ մէկ երկու տեղ միայն: Աստիք եւ բազմաթիւ ուրիշ մանրամասնութիւնքն արդէն իշխեցին Համեմատութեանց մէջ: Է. Թ. Յ.

(Ըստ-Նախիկէ):

Թ Ղ Ր Ա Կ Ց Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

“ԱՐԱՐԱՆԱՆԱ ՄԵՐ ԶԵՆՆԵՐԵՆԵՐԻՆ”

ԱՐԱՐԱՆԱՆԱՆԱ

(Նամակ Թիֆլիսից):

Այժմանապատին շայն յայտարար.

Այս օրերս՝ քաղաքիս բացակայ լինելու ժամանակ, մեր ամէն աշխուռ ընտիր գործերի «առաջադիմութեան», նախանձանիդիք՝ օրգան, «Մշակը» ամիս 10ին իւր 190* համարով, ըստ «աւանդական, սովորութեան, բմահաճել է դարձեալ պատուել ինձ ի յիշողութիւններով, որ թարգմանի յիշողներով, առատօրէն թափելով իւր բարենախառն զգացումներ ջրախառն մարդը՝ «Ամսօրնայ Հանդիսիդ. 9—10» թուի մէջ լոյս տեսած յօդուածին առթիւ. յօդուած, որ այս դէպքում ժողովրդական առածի՝ «վերցրած փայտի», ասեւ նմանուեցաւ...

1 M. Ott, Sprüche des Philosophen Sextus, 1. Գրք «Rothweill» III, 1883, pp. 1 ff. Գրչեմանայտեր գովութեանք չի խօսիր այս գրութեան նկատմամբ. (ստիք p. IV, XXXIV—VI.)

2 V. Rassel, Die syrische Uebersetzung der Sentenzenzenzen, 1. Թերթի Zeitschrift f. wiss. Theol. XXXVIII (1895) p. 617—30, XXXIV, 568—624, եւ ասանէին:

3 Տես «Հանգեւ Ամի», 1900, Թ. 9—10 տպագրութեան 284:

1 Gildem. p. XXXII մտադիր կ'ընէ որ աստիք իրնային առեւտած ըլլալ այն գրքերէն որ Վարդուքիւմ իւր իշխէին քսեւաստի անուան, եւ կը յիշէ հետեւեւորները. Երկրորդու իւր Գրոց ցանկին մէջ քսեւաստի կ'ընծայէ Գիրք՝ Սիրապու Ստուծոյ, — Բրեւ. Թածգ. Թ. 12155՝ Ը. դարու ձեռագիր մը (Wright, 935) ուն քաղաւաճներ ի Գովոյն Գովոսով, զոր գրեալը զնոյնն որ հնամասնագ առեւտը ցանկին, բայց ոչ ասանէ՝ զոր ասանէ, եւ յորտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ, զոր վերջ յիշեցնէր ասանից օրովը կարեւորը զոր ասանէ, եւ իւրտ է լինի բան զնոյնն, որ կամիցին ժառանգաւոր լինելի, Ակամայ կը յիշեցնէ այս «Թուլիք քսեւաստի» իրնային Մարց Եղեցիակ Թ. 1686 ձեռագրին նման խորագրով կտորը՝ «Թուլիք Գովոսովի ցովոյն» խորագրու ձեռագրեանցէ